

C. TÓTH NORBERT

A pozsonyi társaskáptalan kanonokai 1425-ben (Az egyházi archontológia készítésének módszertana és gyakorlata)*

A Zsigmondkori Oklevéltár XII. kötetének¹ készítésekor akadt a kezünkbe a pozsonyi prépost és a káptalan között 1421-ben kitört és több éven át tartó viszályt lezáró oklevelek sorozata.² A viszály Jubar János prépost halála (1421. VII. 26.)³ után, az új prépost, Sóvári Sós László színrelépésével kezdődött, aki a jelek szerint új alapokra kívánta helyezni a prépost és a káptalan tagjainak viszonyát. A viszály magját a testület által különböző jogcímeken szedett bevételek újraelosztásának prépost általi megváltoztatása hintette el, ami természetesen nem nyerte el a kanonokok maradéktalan tetszését. Az ügy lezárásaként keletkezett oklevelek közös jellemzője, hogy mindegyiket piacenzai *Vicedomini*⁴ Máté, mindkét jog doktora, esztergomi olvasókanonok és Bodonyi Domokos kánonjogi doktor, esztergom-szentistváni prépost, esztergomi kanonokok adták ki Esztergomban 1425. január 20-án.⁵ A két bírót Pálóci György esztergomi ér-

---

* A tanulmány elkészítését a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/445/11/2) és az OTKA K 100749. számú pályázata támogatta.

¹ Lásd 3. jz.

² Az ügyben keletkezett oklevelek terjedelme, mivel teljes szöveggel történő közlésük látszott a legcélravezetőbbnek, szétfészítette volna az Oklevéltár kereteit, ezért külön kötetben, a viszály teljeskörű feldolgozásával együtt lát napvilágot: LAKATOS BÁLINT–MIKÓ GÁBOR–C. TÓTH NORBERT: A pozsonyi prépost és káptalan viszálya 1421–1425. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam / Segédletek a középkori magyar történelem tanulmányozásához 3.) Budapest, 2013. (a továbbiakban: Pozsonyi viszály)

³ Zsigmondkori Oklevéltár I–XII. (1387–1425) Összeállította MÁLYUSZ ELEMÉR–BORSA IVÁN–C. TÓTH NORBERT–NEUMANN TIBOR–LAKATOS BÁLINT. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 39., 41., 43., 49., 52.) Budapest, 1951–2013. (a továbbiakban: ZsO) VIII. 822. sz.

⁴ Máté nevének írása során nem alakult ki konszenzus. A szakirodalomban háromféle írásmód terjedt el: *Vicedomini*, *Vicedominis* és *Vicedominisi*. Mivel az oklevelekben a *de Vicedominis* alak áll, így azt többes számú ablativusnak értelmezve a „család” neve *Vicedomini* lehetett, így a névben pedig marad a *Vicedomini* alak.

⁵ *Nos Matheus de Vicedominis de Placentia, lector ecclesiae Strigoniensis, iuris utriusque ac Dominicus prepositus ecclesiae Sancti Stephani de castro Strigoniensi, decretorum doctores, et canonici ecclesiae Strigoniensis predictae, visitatores, reformatores, iudices et commissarii in Posonio et eius districtu, specialiter vero in causis universis, que prepositum, capitulum et canonicos ecclesiae Posoniensis Sancti Martini, alias Sancti Salvatoris quomodocunque concernere possent, cum plena potestate per reverendissimum in Christo patrem et dominum dominum Georgium miseratione divina archiepiscopum ecclesiae Strigoniensem locique eiusdem comitem perpetuum, primatem et Apostolice Sedis legatum natum constituti et deputati.* Pozsonyi viszály 6–17. sz.

sek még 1424 november elején nevezte ki az ügyben keletkezett per tárgyalásának befejezésére és az ítélet meghozatalára.⁶

A történet természetesen nem ekkor kezdődött, hanem az év májusában, amikor a pozsonyi káptalan megindította a pert prépostja, Sós László ellenében az esztergomi székeséken. Onnan végül a bíróság vezetője, az esztergomi vikárius: Tamás kánonjogi doktor, esztergomi kanonok és nyitrai főesperes elhalasztotta a pert és 1424. november 8-át jelölte ki a folytatásra, ám a feleknek ezúttal már nem Esztergomban kellett megjelenüik, hanem Pozsonyban, ahová egyetértésükkel tette át a pert.⁷ Az új helyszínen azonban már nem a vikárius, hanem az érsek által kijelölt bírák vették át a pert, és a tárgyalások november 13-án indultak újra. Az ügyben, amelyben a káptalan nagyjából 30 pontban foglalta össze vádjait, a felek többszöri meghallgatása és bizonyítékaik bemutatása, majd megvitatása után több mint két hónappal később, 1425. január 20-án születtek meg az ítéletek, immáron újra Esztergomban,⁸ a székesegyház oszlopcsarnokában lévő Szent Miklós-oltár előterében.⁹

Az ítéletlevelek közül tizenkettő maradt korunkra. Közös jellemzőjük, hogy mindegyiket az ítélet meghozatalának dátumával látták el, noha egyértelmű, hogy nem egy napon keletkeztek, továbbá mindegyiket – a szokott módon¹⁰ – a jelenlévő két közjegyző, Egédi András fia Gergely pécsi egyházmegyei klerikus, császári,¹¹ Báznai Péter fia János erdélyi egyházmegyei klerikus, apostoli és császári közjegyző erősítette meg záradékával és jelvényével.¹² Várakozásaink ellenére az ügy azonban nem zárult le, mivel a prépost az őt elmarasztaló ítéletekkel nem volt megelégedve, ezért személyesen kereste fel az esztergomi érseket, hogy tőle kérje a per felülvizsgálatát. A prépost jól időzítette kérelmét,

---

⁶ ZsO XI. 1219. sz.

⁷ Pozsonyi vizsály 8. sz.; *Collectio Diplomatica Hungarica. A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa. Internetes kiadás (DL–DF 5.1).* 2009. (a továbbiakban: DL vagy DF) DF 228144., ZsO XII. 68. sz.

⁸ Ahogyan az érsek 1425. március 30-i oklevele mondja: *Et tandem servatis servandis auditis audiendis propositis proponendis et allegatis allegandis necnon productis iuribus et examinatis habitisque testium depositionibus et probationibus in causis huiusmodi dicti nostri visitatores et commissarii matura et digesta deliberatione cum iurisperitis prehabita ac etiam iuris ordine in eisdem debite observato in ipsis causis Posonii conclusis et terminum ad audiendas ferri sententias Strigoniis deputantes.* Pozsonyi vizsály 18. sz. (DF 228142., ZsO XII. 377. sz.)

⁹ *Lecta, lata et pronunciata est hec sententia diffinitiva in porticu alme ecclesie Strigoniensis circa altare Sancti Nicolai confessoris, quem locum pro ipsa sententia ferenda duxeramus deputandum.* Pl. Pozsonyi vizsály 17. sz. (DF 228140., ZsO XII. 76. sz.)

¹⁰ Vö. CSUKOVITS ENIKŐ: *Közjegyzők a középkori Magyarországon.* In: 700 éves a közjegyzőség Magyarországon. Szerk. ROKOLYA GÁBOR. Budapest, 2008. 54–73., különösen 68.

¹¹ Pozsonyi vizsály, Függelék I/a és I/b, az oklevelek felsorolásával.

¹² Pozsonyi vizsály, Függelék II, az oklevelek felsorolásával.

mivel ekkor György érsek Zsigmond királlyal és sok más méltóságviselővel egyetemben éppen Tatán tartózkodott, az uralkodó pedig hallván Sós László panaszát, „megengedte”, hogy az érsek új ítéletet hozzon.¹³ Pálóci ott helyben a jogban járatos emberekkel megtanácskozta az ítéleteket, majd meghallgatta a feleket, és végül 1425. március 30-án kibocsátotta ítéletét, amely sok pontban enyhítette a prépost (pénz)büntetését.¹⁴

*

A peranyag feldolgozása során egyértelműnek tűnt, hogy az oklevelekben szereplő összes személy, elsősorban a pozsonyi illetőségűek kiléte felderítendő. Az ügyvel kapcsolatos okleveleknek – szerencsénkre – van néhány állandó eleme (formulás részek), továbbá mindegyikben azonosak az oklevél kibocsátói (*Vicedomini* Máté és Bodonyi Domokos), a közbenső perfázisban szereplő vikárius (Pöstyéni Tamás), illetve az ítéletlevelek tanúsorai (Márton esztergom-zöldmezei és Tarkői Pál esztergom-szenttamási prépost, Pöstyéni Tamás kánonjogi doktor, nyitrai, János orvos, honti, András komáromi, Csepregi Gergely zólyomi főesperes, Szepesi András, a szabad művészetek professzora, Tolnai Imre és Ferenc esztergomi kanonokok, valamint István, az esztergom-újvárosi Szent László-egyház plébánosa).¹⁵ Hasonlóképpen állandó szereplői a szóban forgó forrásoknak a felek ügyvédjei. A káptalant két kanonoka: György és Tamás,¹⁶ a szabad művészetek professzorai,¹⁷ míg a prépostot Ágoston volt pozsonyi tanuló (*scolaris*) és Gergely préposti jegyző képviselték.¹⁸ Rajtuk kívül természetesen az oklevelekben szerepeltek azok a személyek is, akik a prépost vélt vagy valós igazságtalanságait elszenveték az utóbbi években, ők pedig nem mások, mint a pozsonyi kanonokok.¹⁹

Az előbbi, az állandóságot jelentő személyek csoportjával szemben az egyes oklevelekben megjelenő kanonokok nevei – mivel a különböző vádpontok

---

¹³ *Post quarum quidem sententiarum prolationem dictus dominus prepositus minime contentus presentiam regie maiestatis accedens eidem conquerendo proposuit dictas sententias minusiuste contra eum extitisse latas et promulgatas, dicens se fore nimium ex ipsis gravatum. Quo audito ipsa regia maiestas nobis dedit in mandatis, ut easdem sententias cum iurisperitis de novo examinaremus.* Pozsonyi vizsály 18. sz. (DF 228142., ZsO XII. 377. sz.)

¹⁴ Pozsonyi vizsály 18. sz.

¹⁵ Uo. 6–17. sz.

¹⁶ Uo. 6–17. sz.

¹⁷ Pl. uo. 7. sz.

¹⁸ Pl. uo. 7., 9., 11–17. sz. Gergely a család ügyvédje is volt egyúttal: *discreto Gregorio nostro procuratore domus nostre.* Uo. 3. sz. (DF 228334.)

¹⁹ A pozsonyi kanonokok mára meglehetősen elavult, jegyzeteletlen listáját lásd CAROLUS RIMELY: *Capitulum Insignis Ecclesiae Collegiatae Posoniensis ad S. Martinum olim SS. Salvatorem. Posonii, 1880.* (a továbbiakban: RIMELY 1880.) 254–256.

összefonódnak, és egy oklevél ritkán tartalmazott csak egy panaszt – többször és többféle formában is előfordulnak, illetve előfordulhatnak. Az első feladat tehát a nevek kigyűjtése volt. (A jelen tanulmányban csak a pozsonyi kanonokokat mutatom be). A tizenkét, egyaránt 1425. január 20-i kelettel ellátott ítéletlevélben a következő nevekkal találkozunk: *Cristannus*,²⁰ Fülöp,²¹ Illés,²² Jakab,²³ Jakab *magister*,²⁴ Jakab *artium liberalium professor*,²⁵ Jakab tizedszedő,²⁶ Jakab *custos*,²⁷ *Seratoris* János,²⁸ *Slossar* János,²⁹ Márton plébános,³⁰ Mihály,³¹ Mihály *iunior*,³² *Choler* Mihály,³³ Mihály *decimator*,³⁴ Miklós,³⁵ Miklós (Kálmán fia),³⁶ Miklós plébános³⁷ – ez összesen 18 név. Mindeközben tudjuk, hogy a pozsonyi társaskáptalanban a préposton kívül 14 kanonok volt, akik közé a Szent Márton-, másrészt Üdvözítő-egyház és a Pozsony város falain kívül fekvő Szent Lőrinc-egyház plébánosa is tartozott.³⁸

Ugyanakkor nem elég, hogy négyvel több a kanonokunk, a helyzetet az is bonyolítja, hogy a vizsályra okot adó ügyek 1421-től kezdődtek, tehát el kell különíteni azt is, hogy ki melyik évben szerepel. A következő módon kezdtem hozzá a nevek „rendszerezéséhez”: az oklevelekből ismertté vált valamennyi név önálló adatlapot (cédulát) kapott, amin a keresztnév, megkülönböztető név, apa-fiú kapcsolat, az oklevél alapján azonosítható tisztség és a tétel sorszáma

---

²⁰ Pozsonyi vizsály 16. sz.

²¹ Uo. 7., 10., 16–17. sz.

²² Uo. 14., 17. sz.

²³ Uo. 14., 17. sz.

²⁴ Uo. 6., 16–17. sz.

²⁵ Uo. 17. sz.

²⁶ Uo. 16. sz.

²⁷ Uo. 7., 12., 14. sz.

²⁸ Uo. 10., 14., 16–17. sz. Neve valószínűleg „*serator* fia” alakban oldandó fel, azaz a lakatos fia János. Egyszer, 1430-ban (DF 241557.) mint *Seratoris dictus* szerepel.

²⁹ Pozsonyi vizsály 14. sz.

³⁰ Uo. 7., 9–10., 15. sz.

³¹ Uo. 7., 16–17. sz.

³² Uo. 7. sz.

³³ Uo. 7. sz.

³⁴ Uo. 16. sz.

³⁵ Uo. 13. sz.

³⁶ *Nicolaus Colomanni*. Uo. 10., 16–17. sz.

³⁷ Uo. 14. sz.

³⁸ KÖBLÖS JÓZSEF: Az egyházi középréteg Mátyás és a Jagellók korában. (A budai, fehérvári, győri és pozsonyi káptalan adattárával.) (Társadalom- és Művelődéstörténeti Tanulmányok 12.) Budapest, 1994. (a továbbiakban: KÖBLÖS 1994.) 16.; MÁLYUSZ ELEMÉR: Egyházi társadalom a középkori Magyarországon. Budapest, 2007.² (a továbbiakban: MÁLYUSZ 2007.) 110.

kapott helyett, majd pedig az egyes cédulákat ABC-rendbe állítottam. Példaként álljon itt egy „cédula”:

Jakob custos (Pozsonyi vizsály 7., 12., 14. sz.)

Mint látható, önmagában az oklevelekből kinyerhető információkkal nem jutnánk messzire, ráadásul a rendezés révén a 18 névből csak 10 maradt. Amíg korábban a káptalan létszámához viszonyítva négygyel több, most, a rendezést követően ugyanennyivel kevesebb kanonok maradt, így folytatnom kellett a kutatást.

Elsőként a Zsigmondkori Oklevéltár 1408 és 1425 közötti éveket tartalmazó köteteinek mutatóit tekintetem át és jegyeztem ki a pozsonyi kanonokokra vonatkozó, illetve velük kapcsolatba hozható adatokat. A második lépés az 1408 és 1418 közötti időszak pozsonyi káptalani kiadványainak a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának adatbázisában lévő lista és fényképek alapján történő feltárása és összevetése volt a közölt oklevelekével. (Erre azért volt szükség, mert az Oklevéltár ezen évkörbe eső kötetei még nem dolgozták fel a teljes levéltári anyagot.)³⁹ Ezt követően a pozsonyi káptalan 1426 és 1437 közötti kiadványait vizsgáltam meg. E módszer révén a káptalan által hiteleshelyi tanúbizonyságként eljáró személyek voltak megfoghatóak, illetve közülük is azok, akiknek neve mellett ott szerepelt a *canonicus* vagy *concanonicus* szó, avagy *socius et concanonicus* szókapcsolat. A nevek illetén összegyűjtése azonban korántsem jelentette a munka végét, hiszen szükség volt még egy olyan forráscsoport áttekintésére, amelyben, ha nem is tömegével, de találhatunk pozsonyi kanonokokat. Ez pedig nem más, mint a pozsonyi káptalan magánlevéltárában⁴⁰ őrzött oklevelek sora: az itt található forrásokat döntően a káptalan részére kiállított oklevelek alkotják. Végezetül tehát az 1408 és 1418, illetve az 1426 és 1437 közötti itt őrzött okleveleket tekintetem át. A forrásokból kigyűjtött neveket és adatokat hasonlóképpen egy-egy cédulára vezettem fel, szintén betűrendbe rendeztem azokat, majd a két listát egyesítettem, amelyre szintén álljon itt egy példa:

---

³⁹ Vö. az egyes kötetek Előszavával.

⁴⁰ Slovenský národný archív, Bratislava, Súkromný archív Bratislavskej kapituly. Az Országos Levéltár Adatbázisában az U 429 régi jelzet alatt (illetve néhány ott nem szereplő oklevélfénykép a monasterium.net-en) található meg.

Jakab 1409–1433 (Pozsonyi viszály 7., 12., 14. sz.) János pozsonyi kereskedő fia, esztergomi egyházmegyei *presbiter*, királyi káplán (1414)

pozsonyi örkanonok: 1409. VI. 9. (DF 228343., mint káptalani ügyvéd), 1411.

I. 1. (ZsO III. 3. sz.), II. 21. (uo. 171. sz., mint ügyvéd), 1412. I. 15., II. 12.

(uo. 1581., 1733. sz., mint káptalani ügyvéd), IX. 20. (uo. 2706. sz.), 1414.

VI. 12. (DL 10527.), 1414. V. 30. (a *Ganas* Vencel örkanonok halálával

megüresedett javadalmat Zsigmond király már neki adta, s ezt megerősíti a pápa is: ZsO IV. 2041. sz.), 1416. VI. 28. (uo. V. 2064. sz.), VIII. 16.

(uo. 2212., 2214. sz.), IX. 22. (uo. 2317. sz.), 1417. II. 18. (uo. VI. 125. sz.),

IX. 22. (uo. 947. sz.), 1418. I. 24. (uo. 1412. sz.), 1419. IV. 20. (uo. VII. 331.

sz.), 1421. VII. 30., VIII. 9. (uo. VIII. 834., 855. sz., mint káptalani ügy-

véd), 1421. IX. 30. (uo. 1022. sz.), [1423. II. 5., 22. (uo. X. 98., 125. sz.), IV.

25., V. 15. (uo. 460., 605. sz.)],⁴¹ 1425. II. 24. (uo. XII. 189. sz.), 1427. VII. 8.

(DL 86793.), 1428. IX. 19., 23. (DF 239496., DF 239497.), 1433. XI. 19., 22.

(DF 228111.)

pozsonyi *viceprepositus*: 1433. XI. 19., 22. (DF 228111.)

Mint látható, az előző cédula „megtelt étellel”, Jakabról – a magyar forrásviszonyok közepette – szinte majdnem mindent megtudtunk: ismerjük származási helyét, apja nevét, tisztségeit, valamint örkanonokságának, egyáltalában a pozsonyi kanonoki javadalomviselésének időhatárait.

Az azonosítás természetesen korántsem volt ennyire egyszerű minden esetben. Mindezt két példán mutatom be: az egyik Tamás kanonok, a másik János kanonok esete. A szentszéki perben, amint fentebb már említettem, a káptalan egyik ügyvédje Tamás kanonok volt, aki egyetlen oklevélben a szabad művészetek professzoraként szerepel. A pozsonyi érdekeltségű oklevelek áttekintése során felbukkant egy mindössze Tamás néven szereplő kanonok, aki 1423 és 1430 között többször is hiteleshelyi kiküldetést teljesített.⁴² 1431 tavaszán pedig személyesen Zsigmond király előtt, Nürnbergben tett bizonyos ügyben panaszt káptalanja nevében.⁴³ Mindezekén túl, 1422. december 28-ról ismerünk egy Bellusi (*de Belus*, Trencsén m.) Tamás nevű kanonokot, aki elismerte, hogy a káptalani urak (*domini de capitulo*) átadtak neki a kanonoki részeként az évre járó (*ratione portionis canonicalis*) 12 aranyforintot tanulmányi költségeire (*ad studium pro expensis*).⁴⁴ A forrásokban tehát három Tamás kanonok szerepel, kérdés, hogy adataik megfeleltethetőek-e egyetlen személynek.

Az egyeztetés során követett alapelvem az volt, hogy mivel a káptalanokban és konventekben, ha többen azonos névvel rendelkeznek, akkor gyeye-

⁴¹ Az oklevelek mindegyikében csak kanonokként szerepel.

⁴² 1423: ZsO X. 373. sz.; 1424: uo. XI. 981. sz.; 1426: DF 226019.; 1430: DL 59153. (vö. DF 225910.)

⁴³ DF 227697.

⁴⁴ ZsO IX. 1272. sz.

keznek azokat megkülönböztetni egymástól (amint arra példa a pozsonyi káptalanból és a leleszi konventből bőségesen rendelkezésünkre áll), ezért csak akkor tekintettem különböző személyeknek az adott időszakon belül előforduló kanonokat, ha a káptalani oklevelekben is így tüntették fel őket. Mindezek alapján a három Tamást jómagam egy személynek tekintem. Véleményem szerint ezt két körülmény is alátámasztja: az egyik az egyetemi fokozata: 1424 végén–1425 elején a szabad művészetek professzoraként előforduló ügyvéd azonos lehet az 1422-ben a tanulmányaira pénzt átvevő Bellusi Tamással, illetve a bécsi egyetemre 1415 októberében beiratkozó Bellusi Máté fia Tamással.⁴⁵ A másik, hogy amikor 1431-ben egy újabb Tamás kanonok tűnt fel, az ő neve mellett is kitétték származási helyét (Amstetten, Ausztria).⁴⁶

A másik azonosítási problémára János kanonok esete a jellemző: forrásaink egy részében, 1408 és 1425 között egy *Slossar/Sclasser/ Sleusser* János nevű,⁴⁷ míg a másik részében, 1415 és 1436 között egy *Seratoris* János nevű⁴⁸ kanonokkal találkozunk. Jóllehet a két János ragadványneve azonos, lakatos/lakatosfi, mégsem volt magától értetődő megfeleltetésük. A két különböző nyelven leírt megkülönböztető névvel szerepelnek ugyanis a pozsonyi vizsályról szóló okleveleinkben, illetve mindkét névforma csak latin nyelvű oklevelekben fordul elő. A pozsonyi oklevelek vizsgálata során azonban egyértelművé vált, hogy a különböző névforma különböző jegyzőt takarhat,⁴⁹ így elhárult az azonosításuk akadályai. *Slossar/Seratoris* János 1408 és 1436 között volt káptalan tagja, miközben ismeretlen időponttól kezdve 1424 végi lemondásáig birtokolta a székesegyház Krisztus teste-konfraternitásának egyik javadalmát.⁵⁰

A két lista egyesítésével az 1408 és 1437 közötti időszakból majdnem 40 kanonok nevét sikerült összegyűjteni. Mindezek után hozzákezdhattünk az 1425.

---

⁴⁵ SCHRAUF KÁROLY: Magyarországi tanulók a bécsi egyetemen. Budapest, 1892. (a továbbiakban: SCHRAUF 1892.) 42. (1423-ban a jogi karra is beiratkozott, uo. 171.); TÜSKÉS ANNA: Magyarországi diákok a bécsi egyetemen 1365–1526. (Magyarországi diákok a középkori egyetemeken 1.) Budapest, 2008. 96. (1227. sz.) nem szerepelteti joghallgatóként.

⁴⁶ 1431: DL 12426.; 1432: DF 227767.

⁴⁷ 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1411. VIII. 22. (DL 104962.), 1421. VIII. 12. (ZsO VIII. 744. sz.), 1423. (Pozsonyi vizsály 14. sz.), 1425. I. 7., 20. (ZsO XII. 19., 77. sz.)

⁴⁸ 1415. II. 23. (DL 10301., vö. DF 226198.), 1417. V. 17.k. (ZsO VI. 447. sz.), 1418. VIII. 11. (uo. 2239. sz.), 1421. IX. 30. (uo. VIII. 1022. sz.), 1430. X. 3. (DF 241557., *dictus Seratoris*), 1435. VI. 27. (DF 226201.), 1435. XI. 24. (DL 12755.), 1436. VI. 4.u. (DL 99587.), 1436. VIII. 1. (DF 225803.)

⁴⁹ *Seratoris* János: DF 228146. (Pozsonyi vizsály 10. sz.); *Slossar* János: DF 228149. (uo. 14. sz.)

⁵⁰ 1425. I. 9. előtt mondott le a pozsonyi Szent Márton-egyház Krisztus teste-konfraternitásának javadalmáról *Aspner* János javára. (ZsO XII. 19., 77. sz.) A konfraternitásra és javadalmaira lásd MAJOROSSY JUDIT: A Krisztus teste Konfraternitás helye a középkori pozsonyi polgárok életében. Történelmi Szemle 46 (2004) 69–111. (a továbbiakban: MAJOROSSY 2004.) 81. és 107.

évben kanonokságot viselt személyek neveinek összeállításához. Munkánk azonban, mivel 1408 és 1437 között tekintettük át forrásokat, nemcsak egyetlen év tekintetében igazít el minket, hanem több év-keresztmetszetet is készíthetünk a vonatkozó időszakból. Ráadásul az 1411-es év – igaz, ehhez elengedhetetlen volt a szisztematikus kutatás – szerencsés kiindulópontnak bizonyult: 1411. január 1-jéről ugyanis ismerjük a nyitrai káptalan oklevelét, amely arról ad hírt, hogy a pozsonyi prépostot és a kanonokokat tanúbizonyságuk jelenlétében a királyi ember megidézte. Az idézőlevélben nemcsak a prépost, *Jubar* János nevét tüntették fel, hanem a megidézett valamennyi, összesen 11 kanonokét is: István, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa, Jakab őrkanonok, Márton, a Szent Márton-egyház plébánosa, Szécsényi Miklós, Simon, *Frerther/Fryether* Fábián, Miklós, Kálmán, Fülöp és *Slossar*⁵¹ János kanonok.⁵²

Mindez azt jelenti, hogy három hiányzó javadalmas híján ismerjük a teljes káptalani testületet. A nehezebb feladat annak meghatározása volt, hogy kik hiányoznak a listából. Annak megállapítására, hogy egy adott évben kik töltötték be a stallumokat, egy roppant egyszerű módszert választottam: készítettem egy táblázatot, aminek oszlopait az egyes évek, sorait a kanonokok adják. A táblázat celláiba az egyes évekhez akkor írtam be az adott kanonokok nevét, ha abban az évben szerepeltek a forrásokban. Ám a sorok meglehetősen szellősnek bizonyultak, hiszen nem mindenkiről van minden esztendőből információnk. Így például nagyszombati Jakab fia *Koler* Mihály 1407 és 1408 után csak 1416-ban, majd 1421-ben, végül 1425-ben kerül elénk,⁵³ de a foghíjas adatok ellenére egyértelműen kijelenthető, hogy a köztes időben is a káptalan tagja volt. Ennek figyelembevételével tehát amennyiben egy hiányzó rubrika mindkét oldalán ugyanannak a személynek a nevét találtam, akkor a hiányzó helyre is bekerült a neve.

Mindezek eredményeképpen létrejött egy szinte teljesen kitöltött táblázat, amiből két dolog vált egyértelművé: 1) a kanonoki testületet valóban 14 kanonok alkotta; 2) a konkrét adatokkal igazolható kanonokváltásokon túl továbbiak is feltárhatóvá váltak. Ezeket a következő példákkal illusztrálhatjuk. Azt eddig is tudtuk, hogy

Jakab az őrkanonokságát *Ganas* Vencel halála után kapta (1414),⁵⁴ de most már közelebbi időponthoz is tudjuk kötni a stallumváltást (1408. VI. és 1409. VI. között),⁵⁵

---

⁵¹ E két oklevélben hibásan *Flosseer/Flosser* néven szerepel.

⁵² ZsO III. 3. sz. Az oklevél két példányban maradt fenn, az egyikben egy kanonokkal több van (Jakab), ő talán azonos lehet a korábbi oklevelekben szerepelt Egyed fia Jakabbal (1406. III. 3., 1408. VI. 7.: ZsO II. 4506., 6147. sz.), valószínűleg ekkortájt hunyt el.

⁵³ ZsO II. 5607. sz., DF 228353., ZsO V. 2299. sz., uo. VIII. 117. sz., uo. XII. 189. sz.

⁵⁴ ZsO IV. 2041. sz.

1418-ban Soproni György a *Pesko* János,⁵⁶

1430-ban Zsigmond fia Péter az Illés,⁵⁷

1433-ban Nürnbergi János fia *Jaxo* Jakab a Budai Jakab⁵⁸ halálával megüresedett kanonokságot kapta.

A források (és a táblázatba rendezés) alapján mindehhez a következőket tehetjük hozzá: hasonlóképpen 1411 második felében vagy 1412-ben lett a káptalan tagja Molnári Péter fia Pál⁵⁹ győri és fehérvári kanonok (a javadalomban Fábrián vagy Szécsényi Miklós lehettek az elődei), aki a forrásokból 1413-tól 1419 végéig mutatható ki,⁶⁰ és helyét minden bizonnyal a vele pereskedő Maurpergi János fia Mihály kapta meg.⁶¹

A 1415 első felében elhunyt István kanonok, a pozsonyi falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház plébánosa⁶² kanonoki javadalmát *Pesko* János,⁶³ míg a plébániát nagyszombati Kálmán fia *List* Miklós nyerte el.⁶⁴

1419–1420 folyamán csak 12 személyt tudunk biztosan azonosítani, de elképzelhető, hogy az 1421-től és 1422-től kimutatható új tagok (Budai Jakab és Rozsnyói Miklós fia *Cristannus*,⁶⁵ illetve Bellusi Tamás⁶⁶) már ezekben az években elfoglalták stallumukat. Ugyancsak 1420-tól mutatható ki Mihály (nagy)magyari (Pozsony m.) plébános is a kanonokok között, aki valószínűleg mindvégig (1431-ig)⁶⁷ viselte kanonokságát, noha adatunk csak két évből van erre (1420. III. 31., 1422. IV. 19.).⁶⁸

1423-ban nem történt változás a káptalan tagjainak sorában. 1424-ben viszont egy helyen biztosan: Bazini Gróf Miklós káplánja, Kálmán⁶⁹ már nem szerepel a forrásainkban. Helyét az a Péter fia János vehette át, aki 1425-ben és

---

⁵⁵ DF 228353., DF 228343.

⁵⁶ LUKCSICS PÁL: A XV. századi pápák oklevelei. I–II. (Olaszországi Magyar Oklevéltár I–II. Közrebocsátja a Római Magyar Történelmi Intézet.) Budapest, 1931–1938. (a továbbiakban: LUKCSICS I.) 146. sz.

⁵⁷ LUKCSICS I. 1426. sz.

⁵⁸ DF 228111.

⁵⁹ Molnári Kelemen, a későbbi győri püspök testvére.

⁶⁰ 1419. IX. 15-én (ZsO VII. 935. sz.) még él, de 1420. IV. 24-én (LUKCSICS I. 280. sz.) már néhai.

⁶¹ LUKCSICS I. 88. sz. (1418. V. 7.), 280., 287–288. sz. (1420. IV. 24., V. 8.)

⁶² Utoljára 1415. I. 29-én (ZsO V. 150. sz.) szerepel.

⁶³ István 1415. V. 3-án (ZsO V. 585. sz.) már néhai. *Pesko* János első említése 1417. IX. 15. (ZsO V. 925. sz.)

⁶⁴ 1415. V. 3. (ZsO V. 585., 587. sz.) *Vicedomini* Máté esztergomi vikárius megerősítése: uo. 616. sz.

⁶⁵ Pozsonyi vizsály 16. sz.

⁶⁶ ZsO IX. 1272. sz.

⁶⁷ Mihály 1411 és 1431 között mutatható ki a forrásokban. DF 226180., Az Eszterházy család és oldalágainak leírásához tartozó oklevéltár. Összeállította Eszterházy János. Budapest, 1901. (a továbbiakban: Eszterházy) 55.

⁶⁸ ZsO VII. 1544. sz., uo. IX. 138. sz.

⁶⁹ 1423. XI. 19.; ZsO X. 1424. sz.

1426-ban mutatható ki a kanonokok között.⁷⁰ A bizonytalanságot az okozza, hogy *Koler Mihály* nevének utolsó említését az 1425. február 24-én kelt pozsonyi káptalani könyvjegyzékben találjuk.⁷¹

Mindezek okán 1426-ból 13, 1427-ből pedig már csak 11 névvel rendelkezem. Egyszóval 1426-tól annak ellenére megfogyatkoznak a kanonokokra vonatkozó adataim, hogy valamennyi forrást (a káptalan saját kiadványait, illetve a magánlevéltárában őrzött okleveleket) átnéztem, míg az 1425. évvel bezárólag rengeteg kiegészítő adatot sikerült gyűjteni a Zsigmondkori Oklevéltár vonatkozó köteteiből. Mindezek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy teljességre törekvő archontológiai, illetve arra épülő prozopográfiai adattárat csak a teljes forrásanyag ismeretében lehetséges készíteni, de még úgysem feltétlenül. Adatgyűjtésem révén – persze némi bizonytalansággal – kiválóan adathozhatóvá váltak az 1411 és 1425 közötti változások a társaskáptalan személyi összetételében. Mindezt, most ízelítőül, négy időmetszetben közlöm.⁷²

A pozsonyi káptalan kanonokai négy időmetszetben

1411	1415	1421	1425
Jakab őrkanonok	Jakab őrkanonok	Jakab őrkanonok	Jakab őrkanonok
Esztergomi János	Esztergomi János	Illés	Illés
Szécsényi Miklós	Molnári Pál	Maurpergi Mihály	Maurpergi Mihály
Márton székesegyházi plébános	Márton székesegyházi plébános	Márton székesegyházi plébános	Márton székesegyházi plébános
István, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa	István, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa / <i>Pesko</i> János	Soproni György	Soproni György
Fábián	Péter	Bellusi Tamás	Bellusi Tamás
Simon	Simon	Budai Jakab	Budai Jakab
<i>Koler Mihály</i>	<i>Koler Mihály</i>	<i>Koler Mihály</i>	<i>Koler Mihály</i>
<i>List/Kálmán</i> fia Miklós	<i>List/Kálmán</i> fia Miklós, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa (májustól)	<i>List/Kálmán</i> fia Miklós, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa	<i>List/Kálmán</i> fia Miklós, a Szent Lőrinc-egyház plébánosa
<i>Slosser/Seratoris</i> János	<i>Slosser/Seratoris</i> János	<i>Slosser/Seratoris</i> János	<i>Slosser/Seratoris</i> János
Fülöp	Fülöp	Fülöp	Fülöp
Mérai Tamás	Mérai Tamás	Mihály magyar plébános	Mihály magyar plébános
Uski Balázs	Uski Balázs	Rozsnyói <i>Cristannus</i>	Rozsnyói <i>Cristannus</i>
Kálmán	Kálmán	Kálmán	Péter fia János

⁷⁰ ZsO XII. 1070. sz., DL 11791.

⁷¹ ZsO XII. 189. sz.

⁷² A táblázatban szereplő adatok jelzeteinek közlése szétfeszítené a tanulmány kereteit. A jelzetek visszakereshető az Adattárban.

Az okleveles adatok áttekintésének a kanonoklista összeállításán túl más hozadéka is van: ha nem is a hiánytalanul, de összeállítható a káptalan méltóság- és tisztségviselőinek, nemkülönben jegyzőinek listája.

Órkanonok (*custos*)

János (Csölösztói?) 1389. IV. 23.–1401. XI. 12.⁷³

Hertlinus 1406. III. 3.⁷⁴

Ganas Vencel 1406. IX. 14.k.–1408. VI. 8.⁷⁵

Jakab (pozsonyi János kereskedő fia) 1409. VI. 9.–1433. XI. 22.⁷⁶

János 1442. IV. 22. (Prot. Test. I.⁷⁷ 131. 88. sz.)

Dékánkanonok (*decanus*)⁷⁸

Miklós (nagyszombati Kálmán fia; *List*) 1419. IV. 20.⁷⁹

Cristannus (rozsnyói Miklós fia) 1423. II. 10.⁸⁰

Koler Mihály (nagyszombati Jakab fia) 1425. I.⁸¹

Jegyző (*notarius seu scriba*)

Péter litteratus 1400. IV. 28.⁸²

Szécsényi Miklós (Péter fia) pozsonyi kanonok 1408. VI. 8.⁸³

Molnári Pál pozsonyi kanonok 1413. VII. 5.–1415. VI. 19.⁸⁴

Illés 1418. XII. 6.–1419. IV. 20.⁸⁵

---

⁷³ ZsO I. 992., uo. II. 1304. sz.

⁷⁴ ZsO II. 4506. sz.

⁷⁵ ZsO II. 6147. sz., vö. uo. 6257. sz., DF 228353.; *Ganas*: ZsO IV. 2041. sz.; A Vencel által a káptalanra hagyott bibliára lásd még a korábbi irodalommal BORECZKY ANNA: Egy avignoni kézirat a középkori Magyarországon, avagy a Ganoys-biblia vándorlásai. *Ars Hungarica* 39 (2013/1) 18–27.

⁷⁶ DF 228343., DF 228111. (egyúttal *viceprepositus* is); származására: ZsO IV. 2041. sz.

⁷⁷ Das Pressburger Protocollum Testamentorum 1410[1427]–1529. I. (1410–1487) Hrsg. JUDIT MAJOROSSY–KATALIN SZENDE. (Fontes Rerum Austriacarum. III. Abteilung. Fontes Iuris 21/1.) Wien–Köln–Weimar, 2010.

⁷⁸ A kanonokok 1415-ben arról panaszkodtak, hogy prépostjuk hosszú idő óta megakadályozza, hogy dékánt válasszanak, emiatt nagy károkat szenvednek. ZsO V. 615. sz.

⁷⁹ ZsO VII. 331. sz.; származására: ZsO III. 2246. sz.

⁸⁰ ZsO X. 129–130. sz.; származására: ZsO IX. 338. sz.

⁸¹ Pozsonyi vizsály 7., 17. sz.; származására: ZsO II. 5607. sz.

⁸² ZsO II. 230. sz. Elképzelhető, hogy azonos az aljegyzőként szereplő Péter mesterrel.

⁸³ DF 228353.; apja nevére (de a helységnév nem szerepel, így bizonytalan az azonosítás): ZsO II. 655. sz.; JURAJ ŠEDIVÝ: *Mitttelalterliche Schriftkultur im Pressburger Kollegiatkapitel*. [Bratislava, 2007.] (a továbbiakban: ŠEDIVÝ 2007.) 166. a káptalani oklevelek írásképe alapján 1391 és 1407 közé teszi jegyzőségét.

⁸⁴ DL 10084., DL 104699.; származására: LUKCSICS I. 87., 92., 280. sz.; ŠEDIVÝ 2007. 167. a káptalani oklevelek írásképe alapján 1397 és 1417 közé teszi jegyzőségét.

Gergely 1426. IV. 22.⁸⁶

Győri Mátyás 1435. VII. 5., 18.⁸⁷

Aljegyző (*subnotarius*)

Péter *magister* 1400. VII. 29.⁸⁸

Miklós mester karbeli klerikus 1410. IV. 2.–1415. III. 2.⁸⁹

*

A magyarországi káptalanok történetére és a tagjaikra vonatkozó kutatások mindmáig annak ellenére mostohagyermekai a hazai történetírásnak, hogy a rendszerváltás óta immáron több mint 20 év telt el. Továbbra is hiányoznak⁹⁰ – egy-két kivételt jelentő munka ellenére⁹¹ – a modern feldolgozások, prozopográfiai adattárak és archontológiák. Jelen tanulmány természetesen nem tehet kísérletet és nem is tekinti feladatának, hogy ezeket minden szempontból pótolja. Csupán csak arra vállalkozhattam, hogy a jelentősebb társaskáptalanok közé tartozó pozsonyi Szent Márton-prépostság egy rövid időszakában kanonokságot viselt tagjainak kapcsán felhívjam a figyelmet az egyházi archontológiák készítésének szükségességére. A káptalanok kanonokainak összegyűjtését és az egyes személyek azonosítását – szemben a világi tisztségviselők összegyűjtésével – nagyban megnehezíti, hogy legtöbbször csak egytagú nevekkal, általában keresztnevekkel találkozunk a forrásokban. Így e dolgozat készítése során szerzett,

---

⁸⁵ Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károly. A nagykárolyi gróf Károlyi-család oklevéltára II. Sajtó alá rendezi GÉRESI KÁLMÁN. Budapest, 1883. (a továbbiakban: Károlyi) 48., ZsO VII. 329. sz.; ŠEDIVÝ 2007. 167. a káptalani oklevelek írásképe alapján 1418 és 1430 közé teszi jegyzőségét.

⁸⁶ DF 225971. Elképzelhető, hogy azonos a vizályban a prépostot képviselő Gergely ügyvéddel.

⁸⁷ DL 99633., DL 73106.

⁸⁸ ZsO II. 421. sz. Elképzelhető, hogy azonos a jegyzőként szereplő Péter deákkal.

⁸⁹ DL 94942., DL 10326.

⁹⁰ FEDELES TAMÁS nyolc évvel ezelőtt megjelent munkájában – A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban (1354–1526) (Tanulmányok Pécs történetéből 17.) Pécs, 2005. – összefoglalta a káptalanokra vonatkozó szakirodalmat (28–36.), és már akkor felhívta erre a figyelmet, de komolyabb előrelépés azóta sem történt az ügyben. A kérdésre újabban (külföldi példákkal is) lásd UÓ.: Die ungarischen Dom- und Kollegiatkapitel und ihre Mitglieder im Mittelalter. Forschungsstand, Aufgaben, Initiativen. In: Kapituly v zemích koruny České a v Uhrách ve středověku. (Documenta Pragensia Supplementa II.) Řídí VÁCLAV LEDVINKA a JIŘÍ PEŠEK. Praha, 2011. 161–195., 167–181.

⁹¹ KÖBLÖS 1994.; KOSZTA LÁSZLÓ: A pozsegei társaskáptalan tagjai a XIV. század közepéig. Aetas 6 (1991) 40–58.; KRISTÓF ILONA: A váradi káptalan méltóságviselői 1440–1526. Turul 77 (2004) 10–19.; SOLYMOSI LÁSZLÓ: Könyvhasználat a középkor végén (Könyvkölcsönzés a veszprémi székesegyházi könyvtárban). In: Tanulmányok a középkori magyarországi könyvkultúráról. (Az OSZK kiadványai. Új sorozat 3.) Szerk. SZELESTEI N. LÁSZLÓ. Budapest, 1989. 77–120.

az azonosítást elősegítő néhány „törvényszerűség” leírása elengedhetetlen a további kutatások elősegítésére.

Először is: ha a káptalannak több azonos keresztnevű tagja van, akkor megfigyelhető, hogy azonos oklevél szövegén belül valamiképpen megkülönböztetik őket. Ugyanakkor abban az esetben, amikor több azonos nevű tagja van a káptalannak, de azok – és ez fordul elő legtöbbször – külön-külön oklevelekben bukkannak fel, akkor is majdnem mindig feltüntetik az azonosítást elősegítő mellék- vagy származásra utaló helynevet. (Kivéve természetesen azokat a kutatás számára szerencsétlen eseteket, amikor az egy oklevélben szereplő azonos nevű tagokat csak az *alter* szóval különböztetik meg.) Egyértelműnek tűnik továbbá, hogy a teljes kanonoki testület egyetlen évi rekonstruálásához is a kitűzött céldátum előtti és utáni minimum tíz évet kell áttekintenünk. Ennek oka könnyen magyarázható: a kanonok többsége, azaz a politikailag „inaktívak”, igen hosszú ideig, általában halálukig viselik javadalmukat. Adattáram alapján kijelenthetem, hogy az átlagos kanonoki idő megközelíti a 15, de egyes esetekben a 30 évet.⁹² Mindezek mellett, amint arra fentebb már utaltam, a kanonokok egy részének neve igen ritkán bukkan fel forrásainkban. Természetesen a nehézségek ellenére a megfelelő forrásadottságú káptalanok prozopográfiai adattára kellő kitartással összeállítható. Ebben persze könnyebbséget jelent, ha az adott korszakra van „rendszeres” forráskiadvány, amelynek segítségével a teljes forrásanyag megismerhetővé válik. Jelen esetben ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ameddig eljutott a Zsigmondkori Oklevéltár, addig a teljes káptalani testület összeállítható volt. (Az általunk vizsgált időszak tekintetében kutatásainkat és azonosításainkat az is nagyban elősegítette, hogy a vatikáni levéltárban feltárt források megtalálhatók az Oklevéltár vonatkozó köteteiben.) Ezzel szemben 1426-tól mindössze 10 kanonokot sikerült összegyűjteni az általam használt módszerrel.

Összefoglalóan kijelenthető, hogy a feladat nehézsége nem jelenti azt, hogy ne tudánk, ne lehetne, illetve nem kellene a megtalált adatok alapján bármilyen intézmény vagy tisztség archontológiáját elkészíteni. Az efféle archontológiák (jelen esetben egy káptalani) készítése ugyanakkor – amellet természetesen, hogy nem megterhelő feladat – korántsem jelenti a kutatások végpontját. Hiszen az ún. egyházi középréteg vizsgálata ezen összeállítások nélkül nem lehetséges, sőt, az ezekben szereplő adatoknak gyakran politikatör-

---

⁹² Schosperger/Schospurger Fülöp 1407–1434; János kereskedő fia Jakab őrkanonok 1409–1433; Seratoris/Slossar János 1408–1436; Márton székesegyházi plébános 1401–1437; utóda, Márton 1437–1462; nagyszombati Kálmán fia List Miklós szentlőrinci plébános 1408–1429. A jelzeteket lásd az Adattárban az egyes neveknél.

téneti vonatkozásai is lehetnek.⁹³ A hiányos archontológia is nagyobb segítséget jelent tehát a kutatások számára, mint a nem létező vagy évtizedek óta publikálatlanul heverő kézikönyv.⁹⁴

Adattár

A pozsonyi káptalan kanonokai (1408–1437)⁹⁵

A társaskáptalan élén a prépost állt, a testületnek a préposton kívül 14 kanonoka volt, közülük tartozott a székesegyház, azaz a Szent Márton-, más- képp Üdvözítő-egyház és a falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház plébánosa is.⁹⁶

Balázs 1410–1419 – Uski⁹⁷

pozsonyi kanonok: 1410. V. 25. (ZsO II. 7610. sz.), 1413. IX. 15. (a pápa jóváhagyja, hogy Kanizsai János érsek neki adta azt a pozsonyi kanonokságot, amelyről Liczovia-i Péter mondott le, BTOE⁹⁸ III. 637. sz.), 1418. IV. 27. (DL 10646.), VIII. 29. (ZsO VI. 2278. sz.), 1419. VI. 16. előtt elhunyt (uo. XII. 189. sz.)

Benedek 1430–1452 – Váradai (*de Waradino*, ? m.); *magister in artibus* (1430)

pozsonyi kanonok: 1430. IX. 27. (DL 12300.), 1434. V. 4. (DF 273817.), VIII. 22.u. (DL 61481.), XII. 4. (DL 48643.), 1435. II. 15. (DL 102455.), III. 20. (DL 48461.), VI. 24. (DF 226345.), XI. 26. (DL 12768.), 1436. V. 15. (DL 48462.), 1437. IV. 2. (DL 13013.), IV. 14., 15. (DF 226927., 239657.), IV. 26. (DF 239643.),⁹⁹ V. 11. (DL 13003.), 1450. IV. 24. (DF 227770.), 1452. III. 17. (DF 228199.)

Cristannus 1421–1429 – Miklós fia; Rozsnyói (*de Rosznaw*, Barcaság vagy Gömör m.)

esztergomi egyházmegyei *presbiter*: 1416. IX. 18., IX. 22. (ZsO V. 2302., 2317. sz.)

---

⁹³ Lásd erre legújabbán FEDELES TAMÁS: Ördögi sugallatól vezérelve. Egy 15. századi gyilkosság nyomában. Századok 147 (2013) 433–456., különösen 437–438.

⁹⁴ Lásd erre SEBESTYÉN BÉLA: Magyar archontológia 1000–1526. (Kézirat.) Idézi ÉRSZEGI GÉZA: A leleszi monostor alapítóleveléről (1214). Szabolcs-Szatmár-Beregi Levéltári Évkönyv 16 (2003) 13–28., 13. 5. jz.

⁹⁵ Az adattár elkészítéséhez átnéztem az 1408. I. 1. és 1437. XII. 31. között 1) a pozsonyi káptalan által és 2) a mások által kibocsátott és a pozsonyi káptalan magánlevéltárába (Slovenský národný archív, Bratislava, Sükromný archív Bratislavskej kapituly) került okleveleket.

⁹⁶ KÖBLÖS 1994. 16.; MÁLYUSZ 2007. 110. A pozsonyi kanonokok mára meglehetősen elavult, jegyzeteletlen listáját lásd RIMELY 1880. 254–256.

⁹⁷ MÁLYUSZ ELEMÉR: A konstanzi zsinat és a magyar főkegyúri jog. Máriabesnyő–Gödöllő, 2005.² 119. azt feltételezi, hogy Uski János testvére vagy rokona.

⁹⁸ Budapest történetének okleveles emlékei. Monumenta diplomatica civitatis Budapest. III. (1382–1439). Ad edendum praeeparavit / Összeállította KUMOROVITZ L. BERNÁT. Budapest, 1987.

⁹⁹ Az oklevélben csak mint *magister Benedictus socium et concanonicum* szerepel.

pozsonyi kanonok: 1421. (Pozsonyi vizsály 16. sz.), 1424. II. 9. (ZsO XI. 65. sz.), 1424. IV. 19. (uo. 451. sz.),¹⁰⁰ 1428. VII. 22. (DF 227861.), 1429. X. 19. (DF 279599.)¹⁰¹
pozsonyi dékán: 1423. II. 10. (ZsO X. 129–130. sz., mint káptalani ügyvéd)
pozsonyi falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház temetőjében álló Szent Jakab-kápolna rektora: 1422. III. 26. (ZsO IX. 338. sz.)

Egyed 1406–1407

pozsonyi kanonok: 1406. III. 3. (ZsO II. 4506., vö. uo. 6147. sz.), 1407. I. 8. (Pannonhalmi konv.¹⁰² II. 316.)

Fábián 1408–1411 – *Frerther/Fryether* (1411)

pozsonyi kanonok: 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1409. X. 10. (DF 228344., mint káptalani ügyvéd), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.)

Fülöp 1407–1434 – *Schosperger* Jakab fia (1407) / *Schosperger* (1421)¹⁰³ / *Schospurger* (1434)

pozsonyi kanonok: 1407. I. 22. (megkapja a *Kupodem* János halálával megüresedett kanonokságot, ZsO II. 5256. sz.), 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1410. VII. (DF 228056., mint káptalani ügyvéd), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1412. VII. 19. (DF 239327.), 1413. I. 8. (ZsO IV. 287. sz.), 1415. III. 12. (DF 226058.), 1416. IX. 16. (ZsO V. 2299. sz.), 1421–1425. (Pozsonyi vizsály 7., 10., 16–17. sz.) 1421. VIII. 16. (ZsO VIII. 865. sz.), 1421. IX. 30. (uo. 1022. sz.), 1423. IV. 25. (uo. X. 460. sz.), IX. 28. (uo. 1128. sz.), 1425. II. 24. (uo. XII. 189. sz.), 1432. III. 30. (DF 239567.), 1434. III. 22. (végrendelete, Prot. Test. I. 57. 10. sz.)

decimator in monte Teben: 1421. (Pozsonyi vizsály 16. sz.)

Gáspár 1429–1460 – Poroszországi (de Prussia), mag. art. (1452)¹⁰⁴

pozsonyi kanonok: 1429. I. 28. (DF 228392., mint káptalani ügyvéd), 1436. X. 29. (DF 239640.), 1439. V. 11., 1452. III. 17. (DF 228199., 228235.)

György 1418–1430 – Soproni (*de Sopronio*, Sopron m.); *magister in artium* (1418),¹⁰⁵ *artium liberalium professor* (1425),¹⁰⁶ a perben a káptalan ügyvédje (Pozsonyi vizsály 6–17. sz.)

---

¹⁰⁰ Mindkét újkori másolatban Kristóf szerepel, ami valószínűleg a Cristannus félreolvasásából keletkezett.

¹⁰¹ A pozsonyi városi jegyző 1455–1457 között keletkezett végrendeletében (Prot. Test. I. 241. 183. sz.) említi, hogy attól a Cristannus kanonoktól vett könyvet, aki az ispotályban halt meg (uo. 242.: *herrn Cristan, korherrn, der im spital starb*).

¹⁰² DRESKA GÁBOR: A pannonhalmi konvent hiteleshelyi működésének oklevéltára. Monumenta credibilia conventus de monte Pannoniae. II. (1399–1438) (A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai. Publikationen des Diözesenarchiv von Raab – Források, feldolgozások. Quellen, Studien 8.) Győr, 2008.

¹⁰³ ZsO VIII. 1022. sz.

¹⁰⁴ KÖBLÖS 1994. 461. 45. sz.

¹⁰⁵ Talán azonos vele az a pozsonyi György bécsi borostyánkoszorús, aki 1414. I. 2-án (ZsO IV. 1527. sz.) jelentkezett a *licentiatu*s-i vizsgára, majd III. 18-án (uo. 1779. sz.) engedélyezték neki előadás tartását.

¹⁰⁶ Pozsonyi vizsály 7. sz.

pozsonyi kanonok: 1418. X. 30. (a győri egyházmegyei klerikus a *Pesko* János halálával megüresedett kanonokságot Kanizsai János esztergomi érsektől kapta: LUKCSICS I. 146. sz.), 1422. VII. 15. (ZsO IX. 801. sz.), 1430. IV. 16. (DF 228221.)
decimator in Modra: 1421. (Pozsonyi viszály 16. sz.)

Illés 1418–1430

pozsonyi káptalani jegyző:¹⁰⁷ 1418. XII. 6. (Károlyi II. 48.), 1419. IV. 20. (ZsO VII. 329. sz.)
pozsonyi kanonok: 1421. II. 14. (ZsO VIII. 102. sz.), V. 26. (uo. 557. sz.), VII. 26. (uo. 822., mint káptalani ügyvéd), VIII. 19. (uo. 874. sz.), 1423. II. 2., 10. (uo. X. 105., 129–130. sz.), VI. 6. (uo. 602. sz.), 1424. VI. 3. (uo. XI. 633. sz.), 1425. (Pozsonyi viszály 14., 17. sz.), 1425. V. 23. (ZsO XII. 453. sz.), X. 21. (uo. 1146. sz.), XI. 30. (uo. 1208. sz.), 1426. VII. 26. (DL 11807.), X. 26. (DF 226077.), 1427. IX. 22. (DF 227966., mint káptalani ügyvéd), 1428. III. 7. (DL 56768.), IX. 16. (DF 226048.), 1429. II. 21. (DL 12032.), V. 31. (DL 37515.), VI. 29. (DL 12079.), XI. 15. (DL 86794.), XII. 15. (DL 12161.), 1430. IX. 28. előtt (LUKCSICS I. 1426. sz.) elhunyt, javadalmát Zsigmond fia Péter kapta Zsigmond király bemutatására.

István 1397–1415 – Ulrik fia (1406);¹⁰⁸ *Snierer* (1408) / *Schryner*¹⁰⁹

pozsonyi kanonok és a falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház plébánosa: 1397. IV. 26. (ZsO I. 4728. sz.), 1401. XI. 12. (ZsO II. 1304. sz.), 1406. III. 3. (uo. 4506. sz.), VI. 7. (uo. 6147. sz.), 1407. I. 8. (Pannonhalmi konv. II. 316.), 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1415. I. 29. (uo. V. 150. sz.) 1415. V. 3-án már néhai, a megüresedett plébániát Miklós kapta meg a várostól (uo. 585., 587. sz.)

István 1408

pozsonyi kanonok: 1408. VI. 8. (DF 228353.)

István 1436–1449 – [László fia];¹¹⁰ Berényi (*de Berin, de Beryn*, Győr m.)

pozsonyi kanonok: 1436. III. 9. (DF 225972., 273816.), VII. 23. (DL 12925.), IX. 6. (DL 48463.), 1449. V. 29. (DL 44547.)

Jakab 1406–[1410]

pozsonyi kanonok: 1406. III. 3. (ZsO II. 4506., vö. 6147. sz.), 1407. I. 8. (Pannonhalmi konv. II. 316.), 1411. I. 1. (uo. III. 3. sz.)¹¹¹

---

¹⁰⁷ ŠEDIVÝ 2007. 167. szerint 1418–1430 között ő a jegyző.

¹⁰⁸ RIMELY 1880. 254. szerint korponai.

¹⁰⁹ Egy 1418. V. 7-én (LUKCSICS I. 88. sz.) kelt pápai kérvényben.

¹¹⁰ Azonos a pozsonyi építkezéseket irányító Berényi Kakas János testvérével. Vö. SZŰCS JENŐ: A középkori építészet munkaszervezetének kérdéséhez. Budapest Régiségei 18 (1958) 313–356., 322., továbbá DF 249243., DF 249244.; CSÁNKI DEZSŐ: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I–III., V. Budapest, 1890–1913. III. 564.

¹¹¹ Neve csak az egyik példányban szerepel, valószínűleg ekkor már nem élt, mivel vele együtt tizenötven lennének a kanonokok.

Jakab 1409–1433 – pozsonyi (*de Posonio*) János kereskedő fia; esztergomi egyházmegyei *presbiter* (1414)

pozsonyi örkanonok: 1409. VI. 9. (DF 228343., mint káptalani ügyvéd), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.); II. 21. (uo. 171. sz., mint ügyvéd), 1412. I. 15., II. 12. (uo. 1581., 1733. sz., mint káptalani ügyvéd), IX. 20. (uo. 2706. sz.), 1414. VI. 12. (DL 10527.), 1414. V. 30. (a *Ganas* Vencel örkanonok halálával¹¹² megüresedett javadalmat Zsigmond király már neki adta, s ezt megerősíti a pápa is: ZsO IV. 2041. sz.), 1416. VI. 28. (ZsO V. 2064. sz.), VIII. 16. (uo. 2212., 2214. sz.), IX. 22. (uo. 2317. sz.), 1417. II. 18. (uo. VI. 125. sz.), IX. 22. (uo. 947. sz.), 1418. I. 24. (uo. 1412. sz.), 1419. IV. 20. (uo. VII. 331. sz.), 1421–1425. (Pozsonyi viszály 7., 12., 14. sz.), 1421. VII. 30., VIII. 9. (ZsO VIII. 834., 855. sz., mint káptalani ügyvéd), 1421. IX. 30. (uo. 1022. sz.), [1423. II. 5., 22. (uo. X. 98., 125. sz.), IV. 25., V. 15. (uo. 460., 605. sz.)],¹¹³ 1425. II. 24. (uo. XII. 189. sz.), 1427. VII. 8. (DL 86793.), 1428. IX. 19., 23. (DF 239496., DF 239497.), 1433. XI. 19., 22. (DF 228111.)

pozsonyi *viceprepositus*: 1433. XI. 19., 22. (DF 228111.)

Jakab 1421–1433 – Budai (*de Buda*, Pilis m.); *artium liberalium professor*, az oklevelekben mint *magister* is előfordul.

pozsonyi kanonok: 1421–1425. (Pozsonyi viszály 6–7., 16–17. sz.), 1423. VI. 26. (ZsO X. 888. sz.), 1425. (7., 16–17. sz.) 1426. IX. 16. (DF 225936.), X. 31. (DL 86790.), XI. 21. (DL 11860.), XII. 7. (DL 11875.), 1427. VIII. 30. (DL 11919.), 1429. V. 20. (DF 226043.), XI. 30. (DL 12149.), 1433. XI. 19. előtt meghalt (javadalmát Zsigmond király révén a prágai egyházmegyei Nürnbergi János fia *Jaxo* Jakab kapta. A kano­nokságot Jakab alprépost, örkanonok és a káptalan tagjai adtak át neki. DF 228111.)

decimator in monte Dombo: 1421. (Pozsonyi viszály 16. sz.)

Jakab 1433–1437 – Nürnbergi (*de Neurnberga*, Németo.) János fia; *Jaxo*

pozsonyi kanonok: 1433. XI. 19. (a Zsigmond király által neki adott kanonoki ja­vadalmat átadja neki a káptalan, DF 228111.), 1437. III. 10. (DF 239651.)

János 1417–1418 – *Peschko/Pesko*; vö. 1412. I. 2. (ZsO III. 1555. sz.)

pozsonyi kanonok: 1417. IX. 15. (ZsO VI. 925. sz.), 1417. (uo. 1325. sz.), 1418. X. 30. előtt elhunyt (javadalmát Soproni György kapta. LUKSICS I. 146. sz.)

János 1408–1436 – *Sclasser/Slossar/Sleusser* (1408) / *Serator* fia/*Seratoris* (1415) / *senior* (Po­zsonyi viszály 10. sz.) – Péter *serator* pozsonyi polgár fia (1395)¹¹⁴

---

¹¹² 1408. VI. 7. (ZsO II. 6147. sz.) és 1408. VI. 8. (DF 228353.): még élt.

¹¹³ Az oklevelek mindegyikében csak kanonokként szerepel.

¹¹⁴ DF 228095. (E szerint az *avunculus*-a néhai Puczhan Jakab pozsonyi polgár volt.)

pozsonyi kanonok: 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.),¹¹⁵ I. 19. (DL 76117.),¹¹⁶ VIII. 22. (DL 104962.), 1415. II. 23. (DL 10301., vö. DF 226198.), 1417. V. 17.k. (ZsO VI. 447. sz.), 1418. VIII. 11. (uo. 2239.), 1421–1425. (Pozsonyi vizsály 10., 14., 16–17. sz.), 1421. VIII. 12. (ZsO VIII. 744. sz.), IX. 30. (uo. VIII. 1022. sz.), 1425. I. 7., 20. (ZsO XII. 19., 77. sz.), 1430. X. 3. (DF 241557., *dictus Seratoris*), 1435. VI. 27. (DF 226201.), 1435. XI. 24. (DL 12755.), 1436. VI. 4.u. (DL 99587.), 1436. VIII. 1. (DF 225803.)

decimator in monte Rechschen: 1421. (Pozsonyi vizsály 16. sz.)

pozsonyi Szent Márton-, másképp Üdvözítő-egyházban lévő Krisztus teste-oltár javadalmasa, 1425. I. 7. előtt lemondott róla, s a város *Aspnar* Miklós fia János esztergom-zöldmezei kanonoknak adta.¹¹⁷

János 1397–1417 – Esztergomi vagy Újvárosi Miklós fia; birodalmi alkancellár (1411–1417),¹¹⁸ esztergom-szentistváni prépost (1399–1417)¹¹⁹

pozsonyi kanonok: 1397. VI. 24. (ZsO I. 4847. sz.), 1413. V. 20. (uo. IV. 612. sz.), 1417. XII. 29. (halála napja, uo. VI. 2684. sz., vö. 1418. III. 11., uo. 1623. sz.)

János 1425–1426 – Péter fia

pozsonyi kanonok: 1425. IX. 19. (ZsO XII. 1070. sz.), 1426. V. 13. (DL 11791.)

János 1436 – pozsonyi (*de Posonio*) *Aspnar/Aspmer* István fia; esztergom-zöldmezei kanonok (1424–1425)¹²⁰

pozsonyi kanonok: 1436. III. 22. (DL 37516.)

pozsonyi Szent Márton-egyház Krisztus teste oltár javadalmát¹²¹ megkapta 1425. I. 7. előtt (ZsO XII. 19. sz., vö. uo. 77. sz.)

János 1437 – *Kraft*

pozsonyi kanonok: 1437. VII. 17. (DF 239671.)

Kálmán 1411–1423 – Bazini Miklós káplánja (1423)

pozsonyi kanonok: 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1423. XI. 19. (uo. X. 1424. sz.)

---

¹¹⁵ A nyitrai káptalan okleveleiben (1411. I. 1., ZsO III. 3. sz.) *Flosser/Flosseer* néven szerepel.

¹¹⁶ Csak szimplán János szerepel.

¹¹⁷ 1423. XII. 4-én (ZsO X. 1482. sz.) egy bizonyos Konrád *presbiter* volt a kápolna rektora. Az oltár javadalmasaira vö. MAJOROSSY 2004. 81. 49. jz. és 107.

¹¹⁸ BÓNIS GYÖRGY: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Budapest, 1971. (a továbbiakban: BÓNIS 1971.) 102.; SZILÁGYI LORÁND: A Német Birodalom és Magyarország personális uniója 1410–1439. In: A gróf Klebersberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet Évkönyve IV. KÁROLYI ÁRPÁD közreműködésével szerkeszti ANGYAL DÁVID igazgató. Budapest, 1934. 159–203., 165–167.

¹¹⁹ C. TÓTH NORBERT: A székes- és társaskáptalanok prépostjainak archontológiája 1387–1437. (*Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam* 4.) Budapest, 2013. 40.

¹²⁰ 1424: ZsO XI. 763. sz.; 1412. IV. 14-én (SCHRAUF 1892. 33.) beiratkozott a bécsi egyetemre.

¹²¹ MAJOROSSY 2004. 81. 49. jz. és 107.

Márton 1401–1437 – *Kwpoden* Pál fia (1401, 1406, 1437);¹²² senior kanonok (Pozsonyi viszály 10. sz.)

pozsonyi kanonok és a Szent Márton-, másképp Üdvözítő-egyház plébánosa: 1401. XI. 12. (ZsO II. 1304. sz.), 1406. III. 3. (uo. 4506. sz.), 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1412. I. 15., II. 12. (uo. 1581., 1733., mint káptalani ügyvéd), 1416. VIII. 16. (uo. V. 2212. sz.), IX. 22. (uo. 2317. sz.), 1421–1425. (Pozsonyi viszály 7., 9–10., 15. sz.), 1421. VII. 26., 30. (ZsO VIII. 822., 834., mint káptalani ügyvéd), VIII. 9. (uo. 855. sz.), IX. 30. (uo. 1022. sz.), 1423. VII. 17. (uo. X. 967. sz.), 1425. II. 3., 24. (uo. XII. 112., 189. sz.), 1426. II. 20. (DL 11755.), 1426. IV. 18. (DF 239463.), 1427. III. 24. (DF 228290.), IV. 14. (DF 228284.), 1437. VI. 12. előtt elhunyt (DF 239669.)

pozsonyi prépost *vicarius in spiritualibus*-a: 1423. VII. 17. (ZsO X. 967. sz.)

Márton 1437–1462 – Stomfai (*de Sthompa*, Pozsony m.) Lipót fia; *Neitler*¹²³

pozsonyi kanonok és a Szent Márton-egyház plébánosa: 1437. VI. 12. (DF 239669.)

Mihály 1405–1425 – Jakab fia (1407); Nagyszombati (*de Tyrnavia*, Pozsony m.); *Caler/Colar/Choler/Koler*

pozsonyi kanonok: 1405. IV. 3. (ZsO II. 3772. sz.), 1407. I. 8. (Pannonhalmi konv. II. 316.), 1407. VII. 6. (ZsO II. 5607. sz.), 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1416. IX. 16. (ZsO V. 2299. sz.), 1421–1425. (Pozsonyi viszály 7., 16–17. sz.), 1421. II. 14. (ZsO VIII. 117. sz.), 1424. (Pozsonyi viszály 7. sz.), 1425. II. 24. (ZsO XII. 189. sz.)

komáromi főesperes a győri egyházban: 1407. VII. 6. (ZsO II. 5607. sz.)

pozsonyi dékán: 1425. I. (Pozsonyi viszály 7., 17. sz.)

decimator in monte Posyng: 1421. (uo. 16. sz.)

Mihály 1412–1420 – *Suchenschacz*; *sacre pagine professor et in artibus magister*, bécsi kanonok, pozsonyi kanonok, Székely Tamással pereskedik kanonoksága miatt a préposttal és káptalannal: Róma, 1412. III. 2. (ZsO III. 1812., 1816. sz.), 1412. V. 15. (uo. 2140. sz.); 1418. VIII. 23. (LUKCSICS I. 136. sz.) Mérai Tamással pereskedik a kanonokságért; 1420. VIII. 8. (ZsO VII. 2056. sz.) Kanonokságát valószínűleg sohasem tudta elfoglalni.

Mihály 1420–1431

magyar plébános és esperes, **kanonok**: 1411. XI. 5. (DF 226180.), 1412. X. 21. (ZsO III. 2817. sz.), 1414. I. 20. (DL 10167.), 1417. IX. 22. (ZsO VI. 945. sz.), **1420. III. 31.** (uo. VII. 1544. sz.), 1421. VII. 22. (uo. VIII. 793. sz.), X. 6. (uo. 796. sz.), XII. 12. (uo. 1237. sz.), 1422. I. 20. (uo. IX. 67. sz.), **1422. IV. 19.** (uo. 138. sz.), VI. 7., 14. (uo. 506., 678. sz.), VIII. 7. (uo. 828. sz.), 1423. V. 25. (uo. X. 516. sz.), 1426. III. 26. (uo. XII. 1072. sz.), 1431. VI. 2. (Eszterházy 55.)

---

¹²² Előde Mihály volt: 1397. IV. 26. (ZsO I. 4728. sz.)

¹²³ KÖBLÖS 1994. 471. 64. sz.

Mihály 1420–1438 – Maurpergi János fia; *iunior* (Pozsonyi viszály 7. sz. és 1421. ZsO VIII. 554., 901. sz.);¹²⁴ passauai egyházmegyei, esztergomi egyházmegyei káplán, kanonokságát *Hohenlohe* Györgynek köszönhette

pozsonyi kanonok: 1418. V. 7. (kéri a pápát, hogy a [néhai] *Schryner* István lemondásával megüresedett kanonokságot, amelyért *Schuta*-i (Molnári) Pállal pereskedik, adja neki. LUKCSICS I. 88. sz.), 1420. IV. 24. (ismét kérte, LUKCSICS I. 280. sz.), V. 8. (megkapta, uo. 287–288. sz.), 1421. VI. 6. (ZsO VIII. 554. sz.), VII. 26. (uo. 822., mint káptalani ügyvéd), VIII. 28. (uo. 901. sz.), IX. 30. (uo. 1022. sz.), X. 13. (uo. 1050. sz., mint káptalani ügyvéd), 1425. (Pozsonyi viszály 7. sz.), 1429. X. 4. (DF 227973., mint káptalani ügyvéd),¹²⁵ 1438. III. 11. (kéri a pápát, hogy adja neki a pozsonyi Keresztelő Szent János-oltárhoz tartozó örökös káplánságot, amely egy bizonyos Jakab útján üresedett meg, nem véve figyelembe pozsonyi kanonokságát, passauai egyházmegyei *Ansvelde*-i plébánosságát és máshol lévő kápolnaigazgatóságát. LUKCSICS II. 545. sz.), 1438. IX. 15. (Pannonhalmi konv. II. 307.)

pozsonyi Szent Jakab-kápolna rektora: 1420. IV. 24. (LUKCSICS I. 280. sz.)

würzburgi kanonok: 1420. IV. 24. (LUKCSICS I. 280. sz.)

Miklós 1400–1411 – [Péter fia? (1400)];¹²⁶ Szécsényi (*de Zechen*, Nógrád m.); Kis (1405)

pozsonyi kanonok: 1400. XI. 27. (ZsO II. 655. sz.), 1404. XI. 25. (uo. 3510. sz., mint ügyvéd), 1405. IV. 3. (uo. II. 3772. sz.), 1406. III. 3. (uo. 4506. sz.), 1410. VII. 1. (DL 9663.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.)

pozsonyi kanonok és *notarius*:¹²⁷ 1408. VI. 8. (DF 228353.)

Miklós 1408–1429 – Kálmán fia; Nagyszombati (*de Tyrnavia*, Pozsony m.); *List*; királyi speciális káplán¹²⁸

pozsonyi kanonok: 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1410. VI. 21. (DF 239310.), XI. 4. (DL 9692.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.),¹²⁹ 1412. VI. 8. (uo. 2246. sz.), 1412. VII. 14. (DF 225984.), 1413. I. 9. (DF 228197., mint káptalani ügyvéd)

pozsonyi falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház plébánosa: 1415. V. 3. (az István pozsonyi kanonok, királyi speciális káplán halálával megüresedett plébániát kapja meg a várostól, ZsO V. 585., 587. sz., vö. még *Vicedomini* Máté vikárius kinevezésével: uo. 616. sz.)¹³⁰

pozsonyi kanonok és plébános: 1416. VI. 28. (ZsO V. 2064. sz.), VIII. 16., IX. 18., 22. (uo. 2212., 2214., 2302., 2317. sz.), 1417. II. 18. (uo. VI. 125. sz.), IV. 22. (DL 10545.),

---

¹²⁴ 1425-ben a káptalannak három Mihály keresztnévű kanonoka volt, s mivel Maurpergi János fia Mihály került be legkésőbb a káptalanba, így minden bizonynal őt illették kezdetben „ifjabb” néven.

¹²⁵ Bizonytalan adat, mivel szimplán csak Mihály szerepel.

¹²⁶ Az oklevélben nem szerepel a helynév, ezért bizonytalan az azonosítás.

¹²⁷ ŠEDIVÝ 2007. 166. 1391–1407 közé teszi működését.

¹²⁸ 1412. VI. 8. (ZsO III. 2246. sz.)

¹²⁹ Az oklevélben szimplán csak Miklós szerepel.

¹³⁰ Előde, István királyi speciális káplán, kanonok 1415. I. 29-én (ZsO V. 150. sz.) még életben volt.

V. 17. (uo. VI. 446. sz.), 1419. VII. 9. (uo. VII. 757. sz.), 1420. XI. 8., 30. (uo. VII. 2321., 2373. sz.), XII. 21. (uo. 2400. sz.), 1421–1425. (Pozsonyi viszály 10., 13–14., 16–17. sz.), 1421. V. 26. (ZsO VIII. 557. sz.), IX. 30. (uo. 1022. sz.), 1422. II. 5. (uo. IX. 25. sz.), 1423. V. 15. (uo. X. 605. sz.), 1425. II. 24. (uo. XII. 189. sz.), 1426. IV. 18. (DF 239463.), 1429. V. 27. (végrendeleti tanú, Prot. Test. I. 101. 63. sz.)
pozsonyi prépost *vicesgerens*-e: 1412. VI. 8. (ZsO III. 2246. sz.)
pozsonyi dékán: 1419. IV. 20. (ZsO VII. 331. sz.)

Pál 1413–1420 – Molnári (*de Molnar alias de Schuta*) Péter fia;¹³¹ győri és a fehérvári Szűz Mária-prépostság kanonoka (1418)

pozsonyi kanonok és *notarius*: 1413. VII. 5. (DL 10084.), 1414. I. 25. (ZsO IV. 1626. sz.), 1415. VI. 19. (DL 104699.)

pozsonyi kanonok: 1416. IX. 16. (ZsO V. 2299. sz.), 1418. V. 6., 11. (LUKCSICS I. 87., 92. sz., utóbbi szerint Maurpergi Mihállyal pereskedik a kanonokságért.), 1419. IX. 15. (ZsO VII. 935. sz.), 1420. IV. 24-én már néhai. (LUKCSICS I. 280. sz.)

Péter 1406–1413 – Lőcsei (*de Leche*, 1406) / *de Liczovia*, 1413; Szepes m.)

pozsonyi kanonok: 1406. III. 3. (ZsO II. 4506. sz.), 1413. IX. 15. (a pápai bulla szerint lemondott javadalmáról és azt Kanizsai János érsek Uski Baláznak adta, BTOE III. 637. sz.), kétséges, hogy javadalmát egyáltalán ténylegesen viselte volna.

Péter 1416

1416. VII. 8. (ZsO V. 2092. sz.)

Péter 1430 – pozsonyi (*de Posonio*) Zsigmond készélesztő (*cultellusfaber*) fia (1429)¹³²

pozsonyi kanonok: 1430. IX. 28. (az Illés halálával megüresedett kanonokságot Zsigmond király bemutatására már elnyerte, LUKCSICS I. 1426. sz., vö. Annatae¹³³ 82. sz.)

Simon 1405–1417 – *Mendlinus* fia (1405)

pozsonyi kanonok: 1405. IV. 3. (ZsO II. 3772. sz.), 1406. II. 3. (uo. II. 4506. sz.), 1408. VI. 8. (DF 228353.), 1411. I. 1. (ZsO III. 3. sz.), 1412. VI. 8. (uo. 2246. sz.), 1416. VII. 8. (uo. V. 2090. sz.), VIII. 16., 17., IX. 22. (uo. 2212., 2214., 2317. sz.), 1417. IX. 15. (uo. VI. 925. sz.), 1425. II. 24. (ekkor már valószínűleg nem él, ZsO XII. 189. sz.)

---

¹³¹ Kelemen győri püspök fivére. Talán azonos azzal a *Paulus molendinatoris de Posonio*-val, aki 1412. IV. 14-én (SCHRAUF 1892. 33.) beiratkozott a bécsi egyetemre.

¹³² 1429. IV. 14-én beiratkozott a bécsi egyetemre. SCHRAUF 1892. 69.

¹³³ Annatae e regno Hungariae provenientes in Archivio Secreto Vaticano 1421–1536. (A magyarországi egyházmegyék javadalmainak annatai.) Edidit IOSEPHUS KÖRMENDY. Editionem redigerunt et indices composuerunt KINGA KÖRMENDY et BÉLA HOLL. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok 21.) Budapest, 1990.

Tamás 1410–1419 – Mérai (*de Mera*, Heves m.) Antal fia; királyi speciális jegyző,¹³⁴ királyi titkár,¹³⁵ hevesi főesperes, egri és erdélyi kanonok¹³⁶

pozsonyi kanonok: 1410. V. 25. (ZsO II. 7617. sz.), 1414. III. 23. (e napon adja neki a pápa, ZsO IV. 1791. sz.), 1415. I. 29. (uo. V. 150. sz.), 1417. IV. 25. (uo. VI. 365. sz.), 1418. VIII. 23. (a kanonokságért *Suchensach* Mihállyal pereskedik, LUKCSICS I. 136. sz.), 1419. IV. 20. (ZsO VII. 331. sz.)¹³⁷

Tamás 1422–1431 – Bellusi (*de Belus*, Trencsén m.) Máté fia,¹³⁸ *artium liberalium professor* (1425),¹³⁹ a perben a káptalan ügyvédje (Pozsonyi viszály 6–7., 9–17. sz.)

pozsonyi kanonok: 1422. XII. 28. (ZsO IX. 1272. sz.), 1423. IV. 10. (uo. X. 373. sz.) 1424. VIII. 20. (uo. XI. 981. sz.), 1426. VII. 22. (DF 226019.), 1430. VIII. 26. (DL 59153.), 1431. III. 18. (DF 227697.)¹⁴⁰

Tamás 1431–1432 – amstetteni (*de Ambsteten*, Ausztria)

pozsonyi kanonok: 1431. XII. 11. (DL 12426.), 1432. VI. 26. (Pannonhalmi konv. II. 260.)
pozsonyi falakon kívüli Szent Lőrinc-egyház plébánosa: 1439.k. (végrendeleti tanú, Prot. Test. I. 111. 72. sz.)

Ulrik 1437 – Mistelbachi (*de Miscelbach*, Ausztria¹⁴¹)

pozsonyi kanonok: 1437. XII. 8., 23. (DF 225950., DL 38765.)

---

¹³⁴ 1411. X. 2., 16. (ZsO III. 1006., 1071. sz.), 1415. II. 24. (uo. V. 293. sz.), 1416. VI. 9. (uo. 1990. sz.)

¹³⁵ pl. 1417. IV. 25. (ZsO VI. 365. sz.)

¹³⁶ Vö. BÓNIS 1971. 113.

¹³⁷ A továbbiakban már nem szerepel pozsonyi kanonokként. (Vö. 1420: ZsO VII. 1519., 1700. sz., 1422: Lukcsics I. 490. sz. – nem említik kanonokságát a *non obstante* formulában.)

¹³⁸ E néven 1422. XII. 28-án (ZsO IX. 1272. sz.) szerepel, amikor nyugtázta a káptalan által neki *ad studium* átadott kanonoki jövedelme átvételét. 1425-ben pedig mint „tanult ember” kerül szemünk elé. 1415. októberében íratkozott be a bécsi egyetemre, majd 1423-ban a jogi karra is. SCHRAUF 1892. 42., 171.

¹³⁹ Pozsonyi viszály 7. sz.

¹⁴⁰ Nürnbergben tett panaszt a király előtt.

¹⁴¹ Ausztriában ma két ilyen nevű település van: az egyik Pozsonytól északnyugatra 86 km-re (Bécstől északra 53 km-re); a másik Linztől délnyugatra 30 km-re (Pozsonytól 288 km-re).

NORBERT C. TÓTH

Canons of the Collegiate Chapter of Bratislava (Pozsony) in 1425 (On the Method and Practice of Compiling Church Archontology)

The current paper wishes to provide a methodological mainstay to the practice of drawing up church archontologies with the example of the St. Martin collegiate chapter of Bratislava. The choice fell on this community not accidentally. The hostility between the canons and the new prevost appointed in 1421, László Sóvári Sós became continuous after 1422. As a result of this the body took legal action in 1424 before the vicar of Esztergom against its prelate. The trial concluded on the 20th of January 1425 with the decision of the judges appointed by the archbishop of Esztergom and archbishop György Pálóci's confirming charter dated on the 30th of March. Dealing with the trial the identification of the canons involved in the discord and the compilation of their prosopographic database became necessary. As such database was not available, the author himself had to compile it. During this work it became obvious, that for learning all canonically-wearing people's name in a given year (it means 14 people in the case of the chapter of Bratislava), the period of data collection had to be extended to the previous and following years. In this case the author has examined the sources from 1408 till 1437. Thus all 14 members of the chapter in 1425 could be identified and additionally the archontology of the canons and officials (such as custos, decanus) of the collegiate chapter was compiled (see the appendix). Sharing some "regularities" promoting identification understood during this work, however, is inevitable to support further research.

First of all: as there are more canons with the same first name who occur in the same charter, then they are noticeably distinguished in a way. The same is observable in most – and more frequent – cases when prebends with the same first name arise in different charters: a distinctive sidename or a name referring to the place of origin is indicated. Moreover, as driven from the current experience a full reconstruction of the body in a given year requires the examination of the sources dated at least ten years prior to and following the date aimed. The reason for this can be easily explained: the politically inactive majority of the canons usually enjoyed their benefice for an extensive period, mostly until their death, nevertheless their names are mentioned in the sources infrequently. Relying on the database we could demonstrate, that in Bratislava the average time spent by one in the same benefice is approximately 15 years, though spending 30 years was also common.